

porul român au înfăptuit-o, sub conducerea partidului, prin actul din august 1944, prin nașterea României noi.

În această nouă realitate, în condițiile patriei socialiste, activitatea teatrului a dobândit un orizont mai larg, a căpătat un sens mai profund și a ajuns pe culmile adevăratei sale străduințe în inima și în preocupările de zi cu zi ale maseilor celor mai largi, precum și la aceea siguranță materială care putea fi oferită numai de către statul nostru socialist.

Aniversarea celor 175 de ani ai teatrului nu mai este doar sărbătoarea unui mănunchi de iubitori ai artei, ci a celor mai largi mase populare. Este cauza acelor oameni care, în cele două decenii ce s-au scurs, au putut auzi de la tribuna scenei glasul adevăratei înfrățiri; mesajul însușețitor al dramaturgilor clasici români și maghiari, al dramaturgilor contemporani din țara noastră: imnul iubirii de țară, al atașamentului față de cauza socialismului.

Partidul și guvernul nostru au rezolvat în mod exemplar problema egalității în drepturi a naționalităților, fapt consfințit și de constituția țării. Teatrul Maghiar de Stat din Cluj este unul dintre cele șase teatre maghiare de stat care fiin-

țează astăzi în țara noastră. Este o minunată confirmare a unei politici naționale consecvent marxist-leniniste, proprie politicii generale a partidului nostru. De aceea, sărbătorirea celei de a 175-a aniversări are o semnificație care trece mult dincolo de zidurile teatrului. Ea aruncă o lumină asupra acestei politici culturale, în baza căreia toți fiii țării, români, maghiari, germani sau de alte naționalități, pot contribui, în deplină egalitate de drepturi, la dezvoltarea tuturor ramurilor artei, la înflorirea vieții noastre culturale. Ei sînt părtași la bunurile materiale și spirituale ale patriei, în baza drepturilor egale și a îndatoririlor egale.

Putem, așadar, sublinia încă o dată că întreprinderea singuratică de odinioară și-a dobândit abia azi sensul cel mai deplin, în condițiile desăvîrșirii construcției socialiste.

La sărbătorile prilejuite de această aniversare clujeană făcliile frăției s-au aprins din nou pe scenă; din nou răsună cîntecul solidarității și al dragostei față de patria comună și căruia colectivul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj îi va rămîne întotdeauna credincios.

Sütő Andras

1821, teatrul maghiar din Cluj să se bucare de un cămin definitiv al său, în strada Farkaș, clădit prin efort colectiv.

În istoria culturii maghiare acest eveniment a însemnat un important succes al purtătorilor de idei ai epocii iluministe.

Prima trupă maghiară de teatru din Cluj a fost formată, ca și alte trupe teatrale ale vremii, în cea mai mare parte, din elemente recrutate din mica nobilime, din învățăceii colegiilor aiudene și clujene, precum și din alți oameni cu o oarecare cultură. Încă de la primii pași, colectivul și-a dovedit atașamentul

față de arta realistă și, de la bun început, au fost incluse în repertoriu și operele marilor clasici ai dramaturgiei universale: Shakespeare, Goethe, Schiller, Molière. Este semnificativ că primul regizor al acestui teatru, Kótsi Patkó János, a fost și primul traducător al lui *Hamlet* și — prin interpretarea rolului titular al dramei — și-a înscris numele în istoria teatrului ca „primul mare actor tragic maghiar“.

La concursul de dramaturgie, anunțat pentru inaugurarea noului teatru, s-a prezentat și Katona József, care a scris drama de influență shakespeareană *Bánk*

Schiță de decor de T. Demian pentru piesa „Cruciada copiilor” de Lucian Blaga, în vechea montare a teatrului maghiar clujean

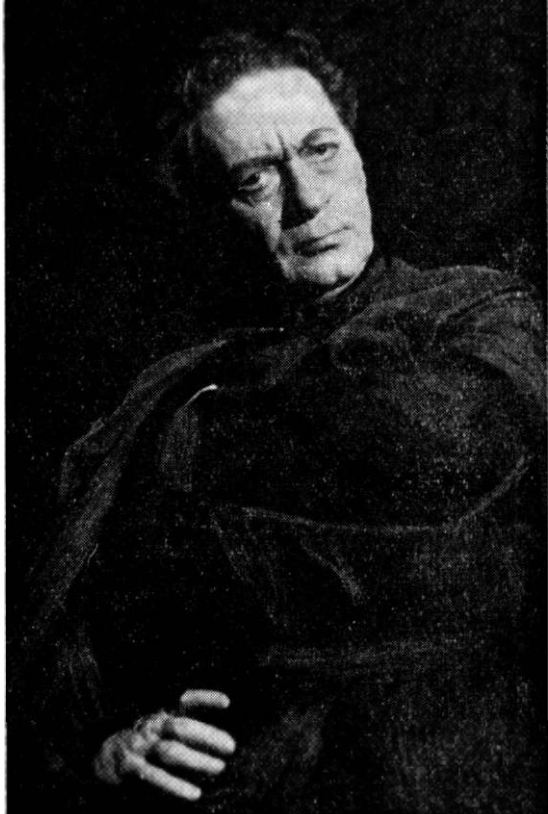
Bán. În această operă, prin personajul Tiborc, poporul maghiar își rostește pe scenă întreaga durere, vorbește despre împilarea și exploatarea sa, despre speranțele sale. Pentru realizarea scenică a acestui personaj și-a adus contribuția cel mai de seamă actor al teatrului care împlinește 175 de ani de existență, realizând cea mai importantă creație a vieții sale: Szentgyörgy István. Institutul de artă teatrală din Tîrgu-Mureș poartă astăzi numele lui.

E ceva simbolic în acest fapt. Pentru că teatrul maghiar clujean, prin exemplul său, cu ocazia turneelor pe care le-a întreprins, a avut tăria necesară de a împrumuta și altora din forța sa, de a ține trează mișcarea teatrală și în alte orașe ale Transilvaniei. Niciodată nu s-au stins în acest oraș dragostea pentru teatru și elanul de sprijinire a teatrului. Niciodată, colectivul său n-a coborât nivelul principiilor sale, al artei sale, stabilit încă din primele clipe ale existenței.

Prin politica sa de repertoriu, colectivul a știut să se ridice deasupra meschinilor animozități naționaliste, chiar și în

atmosfera înveninată, plină de frământări, a perioadei interbelice. El s-a apropiat cu interes de cultura românească și s-a străduit s-o facă cunoscută publicului său, prin punerea în scenă a celor mai reprezentative dintre creațiile mai noi ale dramaturgilor români. Au fost traduse în limba maghiară de către cei mai mari scriitori și poeți, prilejuind spectacole ce nu se pot uita: *Scrisoarea pierdută* de I. L. Caragiale în 1921 și, în același an, *Prometeu* de Victor Eftimiu, apoi *Patima roșie* de M. Sorbul în 1923, *Fatalități* de Nicolae Iorga în 1925; *Manechinul sentimental* de Ion Minulescu în 1926; *Săptămîna luminată* de Mihail Săulescu în 1927; *Meșterul Manole* de Octavian Goga în 1930; *Molima* de Ion Marin Sadoveanu în 1931. Două piese de Lucian Blaga au fost prezentate în premieră absolută pe scena teatrului maghiar din Cluj: aici s-au jucat pentru prima oară *Zamolxe* — mister păgîn — în 1924 și *Cruciada copiilor*, în 1940.

În aceeași perioadă, scriitorii din grupul „Helikon” și conducerea teatrului, prin eforturi comune, sprijină crearea

primelor trei piese de mare succes ale dramaturgiei maghiare din Ardeal: *Înainte de potop* de Nagy István, care este totodată o strălucită victorie a literaturii muncitorești din România; *Prea fericitul Jeronim* de Tamási Aron și *Budai Nagy Antal* de Kós Károly — aceasta din urmă, scrisă pentru aniversarea a cinci sute de ani de la lupta iobagilor români de pe valea Someșului, dusă în înfrățire cu mica nobilime maghiară.

Atașamentul față de tot ce înseamnă progres, față de ideile umaniste, montarea unor opere de un înalt nivel literar, transformarea cauzei teatrului într-o cauză obștească au devenit o tradiție a scenei maghiare clujene. Această tradiție a fost păstrată și confirmată de către scriitorii de seamă, care au stat ani de-a rândul în fruntea teatrului, ca Bánffy Miklós, Kemény János, sau actorul, regizorul și istoriograful teatral Janovics

Jenő, iar după Eliberare, Szentimrei Jenő, Méliusz József, Tamás Gáspár, Huszár Sándor.

Perioada ultimilor douăzeci și cinci de ani ne este, aproape tuturor, cunoscută. În condițiile înnoirilor structurale și culturale petrecute în procesul construcției socialiste în țara noastră, teatrul maghiar din Cluj s-a alăturat, cu eforturi și rezultate merituoaase, și prețuite ca atare, strădaniilor și dezvoltării generale ale mișcării noastre teatrale pentru a-și forma un stil unitar, realist, modern.

Rod al acestor eforturi, Teatrul Maghiar de Stat din Cluj poate fi pe drept cuvânt socotit unul dintre teatrele noastre regionale de prestigiu. El a rămas, în același timp, fidel și demn de marile tradiții ale celor 175 de ani care s-au scurs de la nașterea sa.

Marosi Ildikó